

ความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แอบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง Land Conflicts of Banthat Mountain Range Trang Province

วิวัฒน์ ฤทธิมา*

สาขาวิชาธุรกิจการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

*e-mail: vi2528@gmail.com

Wiwat Rittima

Program in Public Administration, Graduate School of Public Administration
Burapha University

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงให้เห็นถึงสภาพของความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แอบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง ระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 โดยศึกษาจากข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 216 คน การสัมภาษณ์ไม่เป็นทางการ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน การจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ จำนวน 23 ครั้ง และการเข้าร่วมประชุมและทำกิจกรรมในพื้นที่

จากการศึกษาพบว่า ความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แอบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเกิดขึ้นจากนุ่มนวลในการบริหารจัดการที่ดินที่แตกต่างกันระหว่างภาคประชาชนและองค์กรชุมชนกับภาครัฐ โดยภาครัฐเข้ามารับผิดชอบการจัดการที่ดินในรูปแบบของการกำหนดพื้นที่ป่าอนุรักษ์ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ภาคประชาชนและองค์กรชุมชนจึงไม่ยอมรับรูปแบบการบริหารจัดการและการแก้ไขปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐและเสนอหัวข้อการและแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบของชุมชนจัดการตนเอง แต่ภาครัฐก็ไม่ยอมรับและมุ่งบังคับใช้กฎหมายและนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหา จึงนำมาสู่การเกิดความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชน

คำสำคัญ: ความขัดแย้งด้านที่ดิน พื้นที่แอบเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตรัง

Abstract

This research article aimed to explain land conflicts along the Banthat mountain range in Trang province during 1961-2015. Data were obtained through related literature, an in-depth interview with 216 people, an informal interview with the people involved in land conflicts, 23 participatory meetings, and engaging in activities organized in the area.

The results showed that land conflicts along the Banthat mountain range in Trang province arose as a result of contradictory views regarding land management between the local community and the government. As the lands managed by the government were declared as protected forest areas, they appear to have affected the people's living, which is unacceptable for the local community. On the other hand, the approach to self-management of lands proposed by the local community was also inadmissible to the government that has continued its law enforcement. This issue has therefore led to conflicts between the government and the local community.

Keywords: Land Conflicts, Banthat Mountain Range, Trang Province

บทนำ

พื้นที่แอบเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดตรังนั้น ประสบกับความขัดแย้งด้านที่ดินซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากบริหารจัดการที่ดินที่ไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ เนื่องด้วยบริบทของที่ดังของเทือกเขาบรรทัดนั้นเป็นลักษณะเทือกเขาที่ทอดแนวราวยาวจากทิศเหนือสู่ทิศใต้กันกลางระหว่างจังหวัดตรังกับจังหวัดพัทลุงหรือกันกลางระหว่าง อ่าวไทยกับอันดามัน อีกทั้งในอดีตนั้นเทือกเขาบรรทัดเป็นเส้นทางทางบกในการเดินทางไปมาหาสู่และค้าขายกันในสมัยโบราณซึ่งก่อให้เกิดชุมชนต่าง ๆ ที่เกิดรากเหง้าของวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีที่พึงอยู่กับทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะภูมิประเทศนั้นเป็นพื้นป่าไม้ขนาดใหญ่ที่ยังคงอุดมสมบูรณ์ และเป็นแหล่งต้นน้ำที่หล่อเลี้ยงประชาชนในพื้นที่จังหวัดตรังและจังหวัดพัทลุง ทั้งนี้เพื่อปักป้องและอนุรักษ์ไว้ซึ่งพื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ ภาครัฐจึงได้เข้ามาดำเนินการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบของการกำหนดให้พื้นที่ป่าไม้พื้นที่ต่าง ๆ บริเวณเทือกเขาบรรทัดเป็นเขตพื้นที่ป่าสงวนและพื้นที่ป่าคุ้มครองตามหลักการของพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พุทธศักราช 2481 และเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 (National Forest Act B.E., 1964) ในระหว่าง พุทธศักราช 2508-2510

จากจุดเริ่มต้นในรูปแบบของการประกาศคุ้มครองป่าและสงวนสู่การประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่แอบเทือกเขาบรรทัดพื้นที่จังหวัดตรังนั้นไปสู่การประกาศให้พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในบางพื้นที่ของพื้นที่แอบเทือกเขาบรรทัดของจังหวัดตรังเป็นเขตราชอาณาจักรพัฒนาธุรกิจป่าเขาบรรทัด

ในปีพุทธศักราช 2518 และประกาศให้เป็นเขตพื้นที่ป่าสงวนและพื้นที่ป่าคุ้มครองตามหลักการของพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พุทธศักราช 2481 และเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 (National Forest Act B.E., 1964) ในบางพื้นที่เป็นเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเข้าไปหลายปีในปีพุทธศักราช 2525 ซึ่งในการประกาศเขตพื้นที่เขตราชอาณาจักรพัฒนาธุรกิจป่าเข้าไปเพื่อคุ้มครองและอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ของภาครัฐนั้นถือเป็นแนวทางและระบบในการบริหารจัดการที่ดินที่มีความเหมาะสมและก่อให้เกิดประสิทธิภาพในมุมมองของภาครัฐแต่ในความเป็นจริงรูปแบบการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐด้วยการประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนและพื้นที่ป่าคุ้มครอง ป่าสงวนแห่งชาติ เขตราชอาณาจักรพัฒนาธุรกิจป่าเข้าบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเข้าไปยังทั้งสองกับที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยเดิมของประชาชน ขาดความชัดเจนในเรื่องของขอบเขตพื้นที่และไม่ได้สำรวจและกำหนดแนวเขตอย่างชัดเจน จึงนำมาสู่การเกิดความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างประชาชนกับภาครัฐขึ้น ซึ่งภาครัฐต้องการที่จะรักษาและดูแลไว้ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านภาคประชาชนนั้นก็มีความต้องการในการใช้ที่ดินเพื่อทำกินและดำรงชีวิต มีความเดือดร้อนและได้รับผลกระทบจากการประกาศเขตราชอาณาจักรพัฒนาธุรกิจป่าเข้าบรรทัดและอุทยานแห่งชาติเข้าไปยังทั้งสองกับที่ทำกินและที่อยู่อาศัยและรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องให้หน่วยงานของภาครัฐลงมาร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาและความผิดพลาดที่เกิดขึ้นและเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินตามวิถีของชุมชน

แต่ด้วยระบบการดำเนินของภาครัฐที่ล่าช้าและไม่เร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาประกอบกับแนวทางและวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาระบบทั่วไปจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินของภาครัฐนั้นถูกต่อต้านและไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชน ตลอดจนภาครัฐไม่ดำเนินถึงข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาระบบทั่วไปจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินของภาคประชาชนและองค์กรชุมชน ส่งผลให้ความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่จังหวัดปัตตานีได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมสมกับบริบทของปัญหาและแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แบบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตั้งแต่เกิดขึ้นในระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงสภาพของปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แบบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2504-2558

วิธีการวิจัย

1. การศึกษาถึงบริบทของพื้นที่และคันคัวจากแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินพื้นที่แบบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2504-2558

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่ศึกษาซึ่งเป็นการจัดเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากประภากลางต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษาด้วยรูปแบบการสังเกตการเข้าร่วมประชุมและทำกิจกรรมในพื้นที่ ตลอดจนการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการในประเด็นที่เกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แบบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2504-2558

3. การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้แบบสัมภาษณ์ประกอบไปด้วยกลุ่มประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเกี่ยวข้องและความเข้าใจกับปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการด้านที่ดินจำนวน 216 คน ประกอบด้วยนักวิชาการ หรือประษฐาชาวบ้านจำนวน 10 คน เจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ป่าไม้จำนวน 40 คน ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ 71 คน ตลอดจนประชาชนและผู้แทนจากองค์กรชุมชนจำนวน 88 คน

4. การจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมกับผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ ภาคประชาชนที่อยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่

ที่ติดกับแนวเทือกเขาบรรทัดและองค์กรชุมชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืนพื้นที่แบบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2504-2558 ทั้งหมดจำนวน 23 ครั้ง

ผลการวิจัย

ความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แบบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นเกิดขึ้นจากความแตกต่างของมุ่งมองและเป้าหมายในการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหา จากการบริหารจัดการที่ดินระหว่างภาคประชาชนและองค์กรชุมชนกับภาครัฐ ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามรูปแบบของการบริหารจัดการที่ดินและแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน โดยภาครัฐมีความต้องการที่จะปักป้อมและสร้างแนวป้องกันไม่ให้ยังคงความอุดมสมบูรณ์ ในขณะที่ภาคประชาชนและองค์กรชุมชนก็คงต้องดำเนินชีวิตรากเหง้าความเป็นมาของภารอยู่ร่วมกับป่าอย่างสมดุล

การตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการสู่ความขัดแย้ง

สำหรับการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชุมชนแบบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นเกิดขึ้นในอดีตเป็นการเข้ามาแผ่ขยายพื้นที่ป่าไม้ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์เพื่อจับจองที่ดินในการใช้เป็นที่อยู่อาศัยและทำกินเพื่อทำไร่ ปลูกข้าวและพืชไร่ ตลอดจนการปลูกพืชไม้ยืนต้นชนิดต่าง ๆ อาทิ เงาะบ้าน ทุเรียนบ้าน ลางสาด มังคุด มะไฟป่า มะพร้าว ขันนุน ผสมผสานไปกับต้นไม้ใช้สอยในลักษณะของป่าสมรرم ตลอดจนการหาของป่า อาทิ สะตอป่า น้ำผึ้งป่า หวาน สุมุนไพรและผลไม้ป่าเพื่อยังชีพ ขายหรือแลกเปลี่ยนกันในชุมชน ส่งผลให้การดำเนินชีวิชของผู้คนแบบนี้จึงมีการพึ่งพาและอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างสมดุล ต่อมามีการส่งเสริมให้ประชาชนของชุมชนแบบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้น จึงเป็นการปลูกในลักษณะของป่าสมรرمด้วยการนำต้นยางพาราไปปลูกร่วมกับพืชชนิดต่าง ๆ เนื่องด้วยมีความคุ้นเคยกับการปลูกพืชในลักษณะของการผสมผสานตลอดจนความนิยมและราคายางพาราในขณะนั้นก็ยังไม่มากเท่าที่ควร การปลูกยางในช่วงแรก ๆ จึงไม่ค่อยมีผลกระทำต่อการบุกรุกแผ่ขยายพื้นที่ป่าไม้เพิ่มเติม เนื่องจากเป็นการนำไปปลูกร่วมกับพืชในพื้นที่เดิม

ในเวลาต่อมาเมื่อยางพาราเป็นที่ต้องการของตลาดหน่วยงานภาครัฐจึงเข้ามาดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนขยายพื้นที่ปลูกยางพาราจึงเกิดการบุกรุกแผ่ขยายพื้นที่ป่าเพื่อยาวยังพื้นที่ปลูกยางพาราและพัฒนาสายพันธุ์ให้เป็นยางสายพันธุ์ดีที่ให้ผลผลิตมากกว่ายางสายพันธุ์เดิม

และปรับจักรูปแบบการปลูกยางจากแบบป่าสมรرمที่การปลูกยางพาราร่วมกับต้นผลไม้และไม้ยืนต้นต่าง ๆ มาเป็นการปลูกยางในรูปแบบของพืชเชิงเดียว ตามข้อกำหนดแห่งพระราชบัญญัติองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางพุทธศักราช 2503 ประชาชนในพื้นที่บางกลุ่มจึงได้ดำเนินการผ่อนคลายพื้นที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่ทำสวนยางตามการส่งเสริมของภาครัฐ ประกอบกับในขณะนี้ภาครัฐไม่ได้เข้มงวดและมุ่งดำเนินการส่งเสริมให้ขยายพื้นที่ป่าลูกยางพารา แต่ประชาชนอีกบางส่วนก็ยังคงปลูกยางในพื้นที่ที่มีอยู่เดิมแต่เปลี่ยนรูปแบบจากป่าสมรرمมาเป็นการปลูกยางในรูปแบบพืชเชิงเดียวตามนโยบายของภาครัฐ

ต่อมาเมื่อมีการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้เป็นจำนวนมากส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนรัยพิบัติจากการตัดไม้ทำลายป่า ภาครัฐจึงได้เข้ามาเข้มงวดและดำเนินการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่เพื่อจำกัดพื้นที่ทำกินของประชาชนในพื้นที่และป้องกันพื้นที่ป่าไม้ไม่ให้มีการบุกรุกแผ้วถางเพื่อขยายพื้นที่เพิ่มของประชาชน ด้วยการกำหนดให้พื้นที่แบบเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตระหง่านเป็นเขตป่าคุ้มครองและป่าสงวน เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติและกำหนดให้พื้นที่ป่าสงวนบางพื้นที่เป็นเขตอุรักษษาพันธุ์สัตว์ป่าเข้าบรรทัดและยังกำหนดให้พื้นที่ป่าสงวนและพื้นที่ป่าคุ้มครอง ป่าสงวนแห่งชาติในบางส่วนเป็นอุทยานแห่งชาติเข้าไปด้วยกัน

การบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ

จากผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและเกิดภัยพิบัติในลักษณะต่าง ๆ จากการบุกรุกแพร่ทางพื้นที่ป่าเพื่อยา呀พื้นที่ในการปลูกยางของประชาชนในพื้นที่แบบทึ่อกเข้าบรรทัด ภาครัฐจึงพยายามเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการที่ดินซึ่งการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐในพื้นที่แบบทึ่อกเข้าบรรทัดจึงหัวดตรังนั้น ประกอบไปด้วยพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเข้าบรรทัดและพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติเข้าป่าฯ

พื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่ามีจุดเริ่มต้นในวันที่ 29 พฤษภาคม พุทธศักราช 2488 เมื่อมีพระราชบัญญัติกำหนดเขตห่วงห้ามที่ดินในท้องที่ตำบลหนองบัว ท่าจี้ เขาปู่ หัวยอด ปากเจ้ม อำเภอหัวยอด และตำบลน้ำผุด ตำบลกะช่อง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการห่วงห้ามที่ดินกรรงว่าง เปลาอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินพุทธศักราช 2478 ตามมาตราที่ 4 ที่กำหนดให้ห่วงห้ามที่ดินกรรงว่างเปลาซึ่งมิให้ผู้ใดทักล้าง จัดทำหรือปลูกสร้างด้วยประการใด ๆ ในที่ดินนั้นเว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าหน้าที่ กระทำการทั้งในวันที่ 27 กันยายน พุทธศักราช 2504 มีการ

กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัดแปลงที่ 1 ตอนที่ 3 ในท้องที่ ตำบลหนองปรือและตำบลหนองบัว อำเภอห้วยยอด จังหวัดตราชเป็นป่าสงวนโดยอาศัยอำนาจตามความใน มาตราที่ 10 และมาตราที่ 26 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครอง และสงวนป่าพุทธศักราช 2481 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า (ฉบับที่ 7) พุทธศักราช 2497 ต่อมาในวันที่ 21 สิงหาคม พุทธศักราช 2510 กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัดแปลงที่ 1 ตอนที่ 1 ใน ท้องที่ตำบลละมอและตำบลช่อง อำเภอเมืองตรังเป็นป่า สงวนแห่งชาติและในวันที่ 22 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2510 กำหนดให้ป่าเทือกเขาบรรทัดแปลงที่ 1 ตอนที่ 2 ในท้องที่ตำบลท่าจิ้ว ตำบลเขาปุนและตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ โดยอาศัยอำนาจตาม ความในมาตรา 5 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติป่า สงวนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 (National Forest Act B.E. 1964, 1964) The Ministerial Regulation No. 249 (1967) กระทั่งในวันที่ 27 พฤษภาคม พุทธศักราช 2525 มีพระราชบัญญัติกำหนดให้ป่าสงวนแห่งชาติ ป่า เทือกเขาบรรทัดแปลงที่ 1 ตอนที่ 3 ในท้องที่ตำบลหนองปรือและตำบลหนองบัว อำเภอห้วยยอด แปลงที่ 1 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลละมอและตำบลช่อง อำเภอเมืองตรังและ แปลงที่ 1 ตอนที่ 2 ในท้องที่ตำบลท่าจิ้ว ตำบลเขาปุนและ ตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรังเป็นเขตอุทยาน แห่งชาติเขาปุ่-เขาย่าตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พุทธศักราช 2504 (National Parks Act B.E. 1961, 1961)

ในพื้นที่ของเขตรักษากลางน้ำสัตว์ป่าเขาราทัดในจังหวัดตรังนั้นมีจุดเริ่มต้นเมื่อในวันที่ 29 พฤษภาคม พุทธศักราช 2488 มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้าม ที่ดินในท้องที่ตำบลลักษช่อง ตำบลนาขุมเหต อำเภอเมือง ตรัง และตำบลโพรงจะระเข้ ตำบลในคุน ตำบลປะเหลียน ตำบลทุ่งยิ瓦 อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินกรริ่งว่างเปล่า อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินพุทธศักราช 2478 ในมาตราที่ 4 ให้หวงห้ามที่ดินกรริ่งว่างเปล่าในท้องที่มิให้ผู้ใดหักล้าง จัดทำหรือปลูกสร้างด้วยประการใด ๆ ในที่ดินนั้น เนื้อที่รับอนุญาตเป็นหนึ่งสือจากเจ้าหน้าที่ ต่อมาในวันที่ 17 ธันวาคม พุทธศักราช 2508 กำหนดให้ป่าเทือกเขาราทัด แปลงที่ 2 ตอนที่ 1 ในท้องที่ตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง ตำบลนาขุมเหต ตำบลโพรงจะระเข้ อำเภอป่าต้าข่าว ตำบลປะเหลียน ตำบลทุ่งยิ瓦 ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรังเป็นป่าสงวนแห่งชาติโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 6 แห่ง

พระราชบัญญัติป่าส่วนแห่งชาติพุทธศักราช 2507 (National Forest Act B.E. 1964, 1964) กระทำในวันที่ 22 สิงหาคม พุทธศักราช 2518 มีพระราชกฤษฎีกา กำหนดให้บริเวณที่ดินป่าเขาราทัดในท้องที่ตำบลช่อง อำเภอเมืองตรัง ตำบลนาชุมเหติ ตำบลโพรงจะระเข้า อำเภอ ย่านตากา ตำบลປะเหลียน ตำบลทุ่งย่าวและตำบลลิพัง อำเภอປะเหลียน จังหวัดตรัง ในพื้นที่ป่าส่วนแห่งชาติ เทือกเขาราทัดแปลงที่ 2 ตอนที่ 1 เป็นเขตราชพันธุ์สัตว์ ป่าเขาราทัดโดยอาศัยอำนาจตามความมาตราที่ 19 แห่ง พระราชบัญญัติส่วนและคุ้มครองสัตว์ป่าพุทธศักราช 2503 ต่อมาได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติส่วนและ คุ้มครองสัตว์ป่า 2535 (The Wildlife Preservation and Protection Act B.E. 1992, 1992)

การเข้ามาดำเนินการการบริหารจัดการที่ดินของ ภาครัฐในรูปแบบประกาศเขตพื้นที่ป่าส่วนและป่าคุ้มครอง นำไปสู่การกำหนดให้เป็นพื้นที่ป่าส่วนแห่งชาติเป็นเขต ราชพันธุ์สัตว์ป่าเขาราทัดและเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ เข้าป่า-เขาย่าในพื้นที่ແสนเทือกเขาราทัดจังหวัดตรังนั้นเกิด การทับซ้อนกับที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยเดิมของประชาชน ซึ่งไม่ได้ดำเนินการสำรวจและกำหนดแนวเขตอย่างชัดเจน ขาดการคำนึงถึงบริบทของวิถีและการก่อตั้งของชุมชนจัง นำไปสู่การละเมิดและทำลายซึ่งวิถี ภูมิปัญญาและ วัฒนธรรมแห่งชุมชน และก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งด้าน ที่ดินระหว่างภาคประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่กับ ภาครัฐในลักษณะต่าง ๆ ขึ้น

สภาพของความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่ແสน เทือกเขาราทัดจังหวัดตรัง

ความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่ແสนเทือกเขาราทัด จังหวัดตรังนั้นถือเป็นผลลัพธ์เนื่องมาจากการเข้ามา ดำเนินการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐซึ่งเกิดการทับ ซ้อนกับที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยและส่งผลกระทบต่อการ ดำเนินชีวิตของประชาชน ซึ่งทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ต่างมีมุมมองที่แตกต่างกันในการบริหารจัดการที่ดินและ แก้ไขปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดิน ซึ่งภาครัฐก็ไม่ ยอมรับหลักการและแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินของ ภาคประชาชนและทางด้านภาคประชาชนไม่ยอมรับการ แก้ไขปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ มีรายละเอียดดังนี้

1. ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนสู่ความ ขัดแย้ง

การบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ແสนเทือกเขาราทัด จังหวัดตรังในรูปแบบการประกาศให้เป็นพื้นที่ป่า ส่วนและพื้นที่ป่าคุ้มครอง ป่าส่วนแห่งชาติ เขตรักษา

พันธุ์สัตว์ป่าเขาราทัดและอุทยานแห่งชาติเข้าป่า-เขย่าในพื้นที่ ทับซ้อนกับที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่ เพราะไม่ได้สำรวจและกำหนดแนวเขตอย่างชัดเจน เนื่องจากบริบทของพื้นที่ในขณะกำหนดเป็นพื้นที่ป่า อนุรักษ์ในรูปแบบต่าง ๆ นั้นมีความยากลำบากในการ เข้าถึงพื้นที่ ส่งผลให้ภาครัฐจึงไม่ได้เข้ามาดำเนินการใด ๆ เพื่อกำหนดแนวเขตให้มีความชัดเจน อีกทั้งการดำเนินการ ภาครัฐในขณะนั้นไม่เข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมาย ประกอบกับภาคประชาชนไม่ทราบถึงปัญหาการทับซ้อน ของพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัย

แต่ต่อมาเมื่อภาครัฐเริ่มมีความเข้มงวดในการบังคับ ใช้กฎหมาย ประชาชนในพื้นที่ແสนเทือกเขาราทัดจังหวัด ตรังจึงได้รับทราบถึงการประกาศเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์นั้นทับ ซ้อนที่ทำกินและที่อยู่อาศัยซึ่งได้รับเป็นมรดกมาจากบรรพบุรุษ จึงได้รวมตัวกันประท้วงหรือหั่งภายในและภายนอก ชุมชนเพื่อเรียกร้องสิทธิในการอยู่อาศัยและทำกินมาก่อน และเพื่อให้หน่วยงานของภาครัฐลงมาแก้ไขปัญหาการ ประกาศเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทับซ้อนที่ทำกินและที่อยู่อาศัย ของประชาชน ด้วยการกำหนดแนวเขตของพื้นที่ใหม่ แต่ การดำเนินการของภาครัฐในขณะนั้นไม่ได้เข้ามาดำเนินการ แก้ไขใด ๆ ปัญหาการทับซ้อนของพื้นที่ระหว่างพื้นที่ป่า อนุรักษ์จากการกำหนดให้เป็นเขตป่าส่วนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาราทัดและอุทยานแห่งชาติ เข้าป่า-เขย่ากับพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนก็ ไม่ได้รับการแก้ไขแต่อย่างใด

ความทุกข์จากการดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่ เริ่มมีมากขึ้นเมื่อปัญหาการทับซ้อนของพื้นที่ได้รับการแก้ไข และทางภาครัฐมีความเข้มงวดและมุ่งบังคับใช้กฎหมาย อย่างจริงจัง จึงก่อให้เกิดการจับคุมดำเนินคดีต่อประชาชน ในพื้นที่ทั้งคดีแพ่งและอาญา ตลอดจนมีการทำลายรื้อถอน อาสินของประชาชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามุมมองในการ บริหารจัดการที่ดินระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนมีความ แตกต่างกัน เนื่องด้วยประชาชนต้องดำเนินชีพแต่ทางด้าน ภาครัฐก็ต้องการที่จะอนุรักษ์โดยบังคับใช้กฎหมายต่อ ประชาชนจึงนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประชาชนในพื้นที่ กับภาครัฐ ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจึงรวมตัวกัน เรียกร้องให้ภาครัฐลงมาแก้ไขปัญหาความไม่ชัดเจนของ แนวเขตพื้นที่ป่าส่วนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาราทัดและเขตอุทยานแห่งชาติเข้าป่า-เขย่า ปัญหาการทับ ซ้อนของที่ดิน การเข้ามาคุกคามและทำลายทรัพย์ของ ประชาชน แต่ไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรม เนื่องจากการเข้ามาดำเนินการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับความขัดแย้งด้านที่ดินของภาครัฐนั้นมุ่งให้

ความสำคัญกับการบังคับใช้ระเบียบและกฎหมาย ตลอดจนนโยบายเพื่อการบริหารจัดการที่ดินซึ่งไม่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินการบริหารจัดการที่ดินจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดินได้อย่างเป็นรูปธรรมและเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนที่มีความรุนแรงเพิ่มมากยิ่งขึ้น

2. ภาครัฐไม่ยอมรับหลักการและแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินของภาคประชาชน

ด้วยบทเรียนของการเรียกร้องให้ภาครัฐดำเนินแก้ไขปัญหาความผิดพลาดจากการบริหารจัดการที่ดินและผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตรากฐานของภาคประชาชนที่ดินซึ่งไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาและดำเนินการที่ชัดเจนจากภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดและเพื่อสิทธิแห่งความเป็นพลเมือง ประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ของพื้นที่แอบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังจึงได้รวมตัวกันดำเนินการแก้ไขปัญหาจากการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่เกิดขึ้นผ่านกระบวนการแก้ไขปัญหาของชุมชนในรูปแบบของการจัดทำกฎติกาในการบริหารทรัพยากรและการอยู่ร่วมกันในชุมชน การจัดตั้งเป็นกลุ่มรักษาป่าต้นน้ำตามวิถีของภูมิปัญญาในแต่ละชุมชน แต่อย่างไรก็ตามแนวทางและวิธีการต่าง ๆ ของภาคประชาชนนั้นไม่ได้รับการยอมรับจากภาครัฐ

และต่อมาได้รวมตัวกันเป็นเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามแนวทางและหลักการของสิทธิชุมชนเพื่อให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการตนเองในการแก้ไขปัญหาปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน แต่ก็ไม่ได้รับการยอมรับและให้ความสำคัญจากภาครัฐ เนื่องจากภาครัฐมุ่งใช้หลักการทางวิชาการและกฎหมายเพื่อบังคับใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่ซึ่งยิ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งเพิ่มมากขึ้น

จากการดำเนินการด้านต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของภาคประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่นั้นจึงก่อให้เกิดความเข้มแข็งต่อชุมชน ประชาชนมีความรักความสามัคคีกัน มีการนำหลักของภูมิปัญญามาใช้ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาในชุมชน และมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างเป็นระบบตามวิถีของชุมชน ซึ่งการดำเนินการเพื่อบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของภาคประชาชนและองค์กรชุมชนเป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนและเกิดการบูรณาการในการแก้ไขปัญหาแต่ไม่ได้รับการส่งเสริมและให้ความสำคัญจากหน่วยงานของภาครัฐ

อีกทั้งภาครัฐมุ่งดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามหลักการและแนวทางของกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของภาครัฐจึงไม่ก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินได้อย่างเป็นรูปธรรมและยังนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชนขึ้น

3. ภาคประชาชนไม่ยอมรับการแก้ไขปัญหาจาก การบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ

จากการบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนและป่าคุ้มครอง เขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตราชอาณาจักรสัตว์ป่าเข้าบรรทัดและเขตอุทยานแห่งชาติ เข้าป่า-เข้ายาในพื้นที่แอบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้น ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนและก่อให้เกิดความขัดแย้งในการบริหารจัดการที่ดินระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชน ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดิน ภาครัฐจึงนำมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2541 เรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ มาบังคับใช้แก้ไขปัญหาแต่ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แอบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังได้ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่รวมตัวกันคัดค้านและไม่เข้าร่วมการดำเนินการตามต้อง คณะรัฐมนตรีตั้งกล่าว เพราะประชาชนในบางส่วนมองว่า การดำเนินการแก้ไขปัญหาตามมติตั้งกล่าวเป็นการเอาเปรียบภาคประชาชน ไม่สามารถนำไปบังคับใช้เพื่อ ดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แอบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังได้ อีกทั้งน้ำไปสู่ความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่รุนแรงขึ้น เมื่อเจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายในพื้นที่ป่าไม้โดยไม่ให้ความสำคัญกับการเรียกร้องและข้อคัดค้านของภาคประชาชนและองค์กรชุมชน โดยมุ่งดำเนินการตามหลักการและข้อบังคับของมติการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ แต่การดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินตามนโยบายเรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ของภาครัฐนั้นก็ประสบกับความล้มเหลวและไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้เนื่องจากสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ กระทั่งในปี พ.ศ. 2553 รัฐบาลได้นำแนวคิดโฉนดชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แต่เนื่องด้วยหลักการของโฉนดชุมชนนั้นไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและองค์กรชุมชนในบางส่วน ประกอบกับแนวทางการดำเนินงานที่ไม่มีความชัดเจนจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหา

ความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินได้อย่างเป็นรูปธรรมและนำไปสู่ความยั่งยืนได้ แสดงให้เห็นว่าในการเข้ามาร่วมการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่แลบเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตั้งนั้น ภาครัฐมุ่งดำเนินการตามแนวทางและระเบียบข้อบังคับของภาครัฐซึ่งขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนและองค์กรชุมชน ขาดการคำนึงถึงความสอดคล้องและเหมาะสมสมของบริบทพื้นที่ ตลอดจนการดำเนินงานของภาครัฐไม่ก่อให้เกิดการตกลงร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน ภาคประชาชนและองค์กรชุมชนจึงไม่ได้การยอมรับและดำเนินการตามแนวทางแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐ

ปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่นั้นเกิดจาก การบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนและก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนและองค์กรชุมชนกับภาครัฐ โดยภาคประชาชนและองค์กรชุมชนไม่ยอมรับการแก้ไขปัญหาของภาครัฐซึ่งภาครัฐเองก็ไม่ยอมรับแนวทางแก้ไขปัญหาของภาคประชาชนและองค์กรชุมชน

ลักษณะของความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แลบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตั้ง

เมื่อการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างประชาชนกับภาครัฐและความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐซึ่งเกิดจากความไม่เข้าใจ และมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการบริหารจัดการที่ดิน เนื่องจากการบริหารจัดการที่ดินและการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของภาครัฐไม่ก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีพของประชาชน ตลอดจนขาดความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

สำหรับความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐนั้นเกิดขึ้นจากมุ่งมองและความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการบริหารจัดการที่ดิน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐ นโยบายของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐกับภาคประชาชน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในรูปแบบต่าง ๆ ที่นำมาสู่การคัดค้านและการต่อต้านในแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและกระบวนการบริหารจัดการที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่แลบเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตั้งของภาครัฐกับภาคประชาชน โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาคประชาชน

นโยบายของรัฐกับประชาชนนั้นเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากการที่ภาครัฐได้เข้าดำเนินการบริหารจัดการที่ดินผ่านการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการที่ดินและนโยบายเพื่อการแก้ไขปัญหาที่ดินให้กับภาคประชาชน และความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ป้าไม่ซึ่งเป็นความขัดแย้งที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการเข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ป้าไม่ซึ่งขาดความเข้าใจสึ่งวิถีชีวิตของประชาชน การเข้ามาเพื่อสำรวจหาผลประโยชน์ และมุ่งใช้ข้อบังคับของกฎหมายต่อประชาชน

ในส่วนของความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับองค์กรชุมชนนั้นเกิดขึ้นจากมุ่งมองและความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการบริหารจัดการที่ดิน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน นโยบายของรัฐที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง นำมาสู่การคัดค้านและการต่อต้านในแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและกระบวนการบริหารจัดการที่ดินที่เกิดขึ้นในพื้นที่แลบเทือกเขาบรรทัด จังหวัดตั้งระหว่างภาครัฐกับองค์กรชุมชนซึ่งเกิดความขัดแย้งใน 2 ลักษณะ คือ ความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนกับประชาชนซึ่งเป็นความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนด้วยกัน เนื่องมาจากการมุ่งมองในการแก้ไขปัญหาและบริหารจัดการที่ดินที่แตกต่างกันและความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนกับองค์กรชุมชนโดยเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากมุ่งมองในการแก้ไขปัญหาและบริหารจัดการที่ดินที่แตกต่างกันเนื่องด้วยการเข้ามาในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาที่ดินระหว่างภาคประชาชนกับองค์กรชุมชน

อีกทั้งยังพบลักษณะของความขัดแย้งด้านที่ดินที่เป็นความขัดแย้งระหว่างผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่กับภาคประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนกับผู้นำท้องถิ่น โดยความขัดแย้งนั้นเกิดขึ้นมาจากความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการและมุ่งมองในการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกันระหว่างผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่กับภาคประชาชน เนื่องจากผู้นำท้องถิ่นจำเป็นจะต้องดำเนินการตามหลักการของนโยบายของภาครัฐและปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ป้าไม่ในการดำเนินการจับกุมหรืออื่นๆ ของทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ ส่งผลให้ภาคประชาชนมองว่าผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่นั้นเป็นผู้ร่วมดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ป้าไม่เพื่อรังแกและคุกคามประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ไม่เข้าร่วมการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินกับภาคประชาชนหรือกลุ่มขององค์กรภาคประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่เป็นกลุ่มนคนที่ขับเคลื่อนแนวคิดขององค์กรชุมชนเพื่อต่อต้านและคัดค้านนโยบาย

ของภาครัฐและเป็นผู้บุกรุกป่าหรือเป็นกลุ่มคนที่แสวงหาผลประโยชน์จากประชาชนจึงทำให้เกิดความขัดแย้งกับประชาชนในพื้นที่ แสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่ແ悒บเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังนั้นเกิดขึ้นมาจากการมุ่งมองและความคิดเห็นที่แตกต่างกันของ การบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐโดยหน่วยงานนโยบายและเจ้าหน้าที่ของรัฐ กับภาคประชาชนและองค์กรชุมชนตลอดจนระหว่างประชาชนกับประชาชนด้วยกัน โดยต่างฝ่ายต่างก็มุ่งที่จะรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของตนซึ่งภาครัฐมีความประสงค์ที่จะดูแลรักษาและปกป้องไว้ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ อันอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งต้นน้ำให้คงอยู่ด้วยการประกาศให้เป็นเขตพื้นที่ป่าสงวนและพื้นที่ป่าคุ้มครอง เขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาราษฎร์และอุทยานแห่งชาติเขาป่าเขาย่า ซึ่งเกิดความพิเศษเฉพาะในด้านการสำรวจเขตพื้นที่ที่ไม่มีความชัดเจน ขาดการแบ่งแยกพื้นที่ระหว่างพื้นที่ที่ทำกินและที่อยู่อาศัยเดิมของประชาชนกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้มีความชัดเจนและขาดการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินของภาครัฐ ทางด้านภาคประชาชนและองค์กรชุมชนได้รับความเดือดร้อนในการดำรงชีพและดำเนินการเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรมโดยยึดถือการครอบครองด้วยการอยู่อาศัยและทำกินก่อนที่ภาครัฐจะได้เข้ามาดำเนินการบริหารจัดการที่ดิน ประกอบกับยึดรูปแบบในการบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในรูปแบบของสิทธิชุมชนและชุมชนลัจกการตามเงื่อนไขความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและองค์กรชุมชนขึ้นในพื้นที่ແ悒บเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรัง

แนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน

จากปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาครัฐ กับภาคประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่ແ悒บเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังซึ่งเกิดจากการต่อแย่งสิทธิระหว่างสิทธิความเป็นผลเมืองของประชาชนและองค์กรชุมชนกับอำนาจจัดการตามกฎหมายของภาครัฐจึงก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกัน ฉะนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและการบริหารจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนจะต้องก่อให้เกิดดุลยภาพแห่งการสมประโยชน์ของทั้ง 2 ฝ่าย ด้วยการจัดทำแนวเขตของที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ ดำเนินการกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนพิเศษอย่างมีส่วนร่วมและรับรองเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกินให้กับประชาชนในพื้นที่ ดำเนินการปลูกต้นไม้กันแนวระหว่าง

พื้นที่ป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำกินของประชาชนส่งเสริมการปลูกพืชตามระดับความลาดชันของพื้นที่และการปลูกพืชป่าสมรรถตามวิถีหรือตามภูมิปัญญาชุมชนเพื่อให้สามารถดำเนินชีพได้อย่างปกติสุขภายใต้เงื่อนไขของรูปแบบการจัดการพื้นที่และการกำหนดข้อตกลงร่วมกันระหว่างภาครัฐ กับภาคประชาชนโดยมุ่งถึงความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้และความคงอยู่แห่งวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่

อภิปรายผลการวิจัย

ความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่ແ悒บเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังระหว่างปี พุทธศักราช 2504–2558 นั้นเป็นปัญหาที่มีจุดเริ่มต้นมาจากการก่อตั้งของชุมชนที่มีวิถีผูกพันและอยู่ร่วมกับป่าอย่างสมดุลน้าไปสู่การปรับเปลี่ยนแนวคิดของวิถีดังเดิมเมื่อภาครัฐได้เข้ามาดำเนินการบริหารจัดการที่ดินด้วยการอ้างกรรมสิทธิ์ของอำนาจจัดการโดยรัฐแต่เพียงผู้เดียวที่มีอำนาจในการจัดการ จึงนำไปสู่การประกาศให้พื้นที่ต่าง ๆ ของແ悒บเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตรังเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งการประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งการประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาตินั้นไม่ได้ดำเนินการสำรวจและกำหนดแนวเขตระหว่างพื้นที่ที่ดินทำกินและอยู่อาศัยของประชาชนกับแนวเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติให้ชัดเจน จึงนำไปสู่การประกาศพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนที่ทำกินเดิมของประชาชนและต่อมาก็ได้มีการยกระดับของป่าสงวนแห่งชาติในบางพื้นที่เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาราษฎร์และในบางพื้นที่เป็นเขตพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติเขาป่าเขาย่าซึ่งประกาศจากการลงพื้นที่เพื่อสำรวจและกำหนดแนวเขตใหม่แต่กลับยึดตามแนวเขตของพื้นที่ป่าสงวนเดิมที่มีความพิเศษ จึงก่อให้เกิดการทับซ้อนที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่ นำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินระหว่างภาคประชาชนและภาครัฐซึ่งถือเป็นความขัดแย้งที่เกิดจากการแยกการแบ่งสิทธิ์ในทรัพยากรตามที่ Weber (1968) ได้กล่าวว่าความขัดแย้งนั้นมีจุดเริ่มต้นจากการขัดกันในผลประโยชน์เนื่องมาจากการมีทรัพยากรจำกัด อีกทั้งเมื่อภาคประชาชนได้รวมตัวกันเพื่อจัดตั้งเป็นองค์กรภาคประชาชน องค์กรชุมชน ตลอดจนการรวมตัวเป็นเครือข่าย องค์กรชุมชนจึงนำไปสู่การเกิดปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน และการบริหารจัดการที่ดินระหว่างภาคประชาชน องค์กรชุมชนกับภาครัฐขึ้นในพื้นที่และสอดคล้องกับ Robbins (2007) ที่มองว่าความขัดแย้งนั้นจะถูกมองเป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มจากความขัดแย้งของภาคประชาชนกับภาครัฐ พัฒนาไปสู่การเกิดความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนกับกลุ่มประชาชนที่เป็นองค์กรชุมชน

สำหรับการบริหารจัดการที่ดินนำไปสู่ความขัดแย้งนั้นซึ่งเกิดจากเนื่องจากนโยบายในการบริหารจัดการที่ดินของภาครัฐขาดแนวทางที่ชัดเจนในการบริหารจัดการที่ดินและความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แอบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตระจงไม่มีระบบการจัดการข้อมูลที่ดินที่ดีและเป็นฐานข้อมูลกลางได้อีกทั้งการบริหารจัดการฐานข้อมูลด้านที่ดินที่มีอยู่นั้นไม่ทันสมัยและมีความผิดพลาด ส่งผลให้ทั้งภาครัฐและภาคประชาชนต่างยึดถือข้อมูลที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อฝ่ายตน ภาครัฐและภาคประชาชนต่างฝ่ายจึงพยายามอ้างสิทธิความชอบธรรมของฝ่ายตนโดยมีการโต้แย้งสิทธิระหว่างสิทธิความเป็นพลเมืองของประชาชนและองค์กรชุมชนกับอำนาจจัดการที่ดินไม่มีประสิทธิภาพไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีเอกภาพ ขาดการมีส่วนร่วมจากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียและไม่มีระบบและกลไกการบริหารจัดการที่ดินที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นสาเหตุที่นำมาสู่การเกิดความขัดแย้งด้านที่ดินในลักษณะต่างๆ ขึ้น คล้ายคลึงกับการศึกษาของ Chomchan (2005) ที่พบว่าสาเหตุและที่มาของความขัดแย้งในเรื่องบริหารจัดการที่ดินจากสาเหตุนโยบายของรัฐไม่มีเอกภาพ เนื่องจากเมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาลบ่อยครั้งนโยบายที่กำหนดจึงมีหลากหลายนโยบายทำให้ไม่มีเอกภาพ ขาดเครือข่ายระบบข้อมูลที่ดินที่ดี ขาดระบบข้อมูลที่ดินที่ดีโดยเฉพาะระบบแผนที่ซึ่งแต่ละหน่วยงานใช้มาตรฐานที่แตกต่างกันมาตรฐานความคุ้มครองไว้เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติโดยกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศไทยแต่เมื่อขาดนโยบายที่มีเอกภาพและระบบข้อมูลที่ดินที่ดี มาตรการที่จะใช้ควบคุมการใช้ที่ดินจึงไม่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการศึกษาของ Land Reform Network of Thailand (2010) ซึ่งพบว่าปัญหาในการบริหารจัดการที่ดินของประเทศไทยเกิดจากระบบและกลไกการบริหารจัดการที่ดินที่ไม่เหมาะสมและความไม่ประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายและกลไกร้าย การถือครองที่ดินจากนโยบายและข้อจำกัดของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการที่ดินในประเทศไทย แสดงให้เห็นว่าปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินล้วนมีสาเหตุมาจากการปัจจัยต่างๆ มากมาย

ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าในแต่ละพื้นที่นั้นมีลักษณะของการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่แตกต่างกันไป โดยขึ้นอยู่กับรูปแบบและลักษณะที่มาของปัญหาความขัดแย้ง การบริหารจัดการที่ดิน ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการที่ดิน

ตลอดจนสภาพของการเปลี่ยนแปลงและการเคลื่อนไหวของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดิน ซึ่งในพื้นที่แอบเทือกเขาบรรทัดแสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งด้านที่ดินนั้นมีผลวัดในการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและนำไปสู่การรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งซึ่งมาจากการเข้มแข็งของภาคประชาชนและองค์กรชุมชนในการร่วมดำเนินการและเรียกร้องความเป็นธรรมจากภาครัฐและการเสนอแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในรูปแบบของชุมชนจัดการตนเองและสิทธิของชุมชนซึ่งไม่ได้รับการยอมรับจากภาครัฐ แต่อย่างไรก็ตามภาคประชาชนและองค์กรชุมชนต่างก็พยายามที่จะดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับชุมชนต่อไป อีกทั้งการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในพื้นที่แอบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตระจงนำไปสู่การเกิดความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชน องค์กรชุมชนกับหน่วยงานของภาครัฐจากมุ่งมองและแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินที่แตกต่างกัน

สรุป

ความขัดแย้งด้านที่ดินพื้นที่แอบเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตระจงระหว่างปีพุทธศักราช 2504-2558 นั้นเกิดจาก การโต้แย้งสิทธิระหว่างสิทธิความเป็นพลเมืองของประชาชนและองค์กรชุมชนกับอำนาจจัดการตามกฎหมายของภาครัฐซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความเข้าใจกับประชาชนและองค์กรชุมชนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงของบริบทพื้นที่ กกฎหมายและนโยบายในการบริหารจัดการที่ดิน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินโดยชุมชนเนื่องด้วยการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินโดยชุมชนนั้นถือเป็นสิทธิของชุมชนในการกำหนดแนวทางและกติกาต่างๆ ของชุมชนเองเพื่อการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในชุมชนจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

ทั้งนี้หากชุมชนเข้ามามีบทบาทและเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางในการบริหารจัดการที่ดินและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินในรูปแบบการจัดการพื้นที่และการกำหนดข้อตกลงร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนโดยมุ่งถึงความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้และความคงอยู่แห่งวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ก็จะ

นำไปสู่การบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเร่งดำเนินการกำหนดแนวทางเขตของพื้นที่ระหว่างพื้นที่ป่าไม้มอนรุกษ์กับพื้นที่ทำกินของประชาชนให้มีความชัดเจนภายใต้ข้อตกลงร่วมกัน
2. ควรศึกษาถึงตัวแบบในการบริหารจัดการที่ดินและตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านที่ดินอย่างยั่งยืน

References

- Chomchan, S. (2005). *Conflict in the Land Management*. Documents in the 2005 Annual Symposium on Social Solidarity among the Three Custody Disputes in the Management of Natural Resources 26-27 November 2005 at the Ambassador City Jomtien Hotel, Chonburi. Bangkok: Natural Resources and Environmental Policy and Planning Office. [in Thai]
- Land Reform Network of Thailand. (2010). *Research Report the Process of Land Reform and Sustainable Land Management by the Public*. Nonthaburi: Land Reform Network of Thailand. [in Thai]
- National Parks Act B.E. 1961. (1961, 30 October.) *Government Gazette*, P. 1071-1083. [in Thai]
- National Forest Act B.E. 1964. (1964, April 17). *Government Gazette*, P. 8-12. [in Thai]
- The Wildlife Preservation and Protection Act B.E. 1992. (1992, February 28). *Government Gazette*. [in Thai]
- Robbins, S. P. (2007). *Organization Behavior*. 12th ed. New Jersey: Pearson Education, Inc.
- The Ministerial Regulation No. 249. (1967). Issued According to National Forest Act 1964. (December 1967, 5) *Government Gazette*. 1006-1007. [in Thai]
- Weber, M. (1968). *Economic and Society*. New York: Bedminster Press.